

Sayı : E-26670320-010.06-112578607

26.08.2024

Konu : Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi

GENELGE
2024/56

Bakanlığımız, Anayasanın 42 nci maddesinde yer alan hüküm gereğince tüm bireylere eşit eğitim öğretim hakkı sunmakla yükümlüdür. 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda genel amaç olarak "Türk Milletinin bütün fertlerini, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek" hükmü bulunmaktadır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Bakanlığımız görevleri arasında; okul öncesi eğitimden başlayarak örgün ve yaygın eğitimin tüm kademelerinde bütün bireylerin eğitimlerine yönelik hizmetleri yürütmek, özel ilgi gerektiren grupların eğitime katılımını sağlamak ve öğrencilerin her yönden gelişimini desteklemek yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin hükümlerine göre, devletler şiddetin önlenmesine yönelik çalışmaları yürütmeyi ve vatandaşlarına şiddetten arınmış bir yaşam sağlamak için gerekli her türlü tedbiri almayı taahhüt etmektedir. Şiddet türleri olarak yapılandırılan fiziksel, cinsel, duygusal/psikolojik, ekonomik, siber/dijital şiddet bireylerin gelişimlerini olumsuz etkilemekte olup özellikle küresel bir problem olarak yer alan şiddete tanık olma ya da şiddet mağduru olma eksenindeki travmatik ve zorlayıcı yaşam öyküsünün, bir diğerine şiddet uygulama riskini artırdığı görülmektedir. Yaşamın erken dönemlerindeki travmatik yaşantılar, yaşanan şiddetin türüne göre çeşitli şekillerde farklı grupları etkileyebilmektedir. Bu doğrultuda şiddet aktarımının önlenmesi ve özellikle olumsuz yaşantıların oluşmasını engellemeye yönelik gelişimsel önleyici yaklaşımın esas alınması önem arz etmektedir.

Bakanlığımız her türlü şiddete yönelik önleyici ve koruyucu çalışmalar kapsamında eğitime erişim ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, bireylerin sosyal hayata katılımlarının ve bilgi/becerilerinin artırılması ve bireyin her yönden desteklenmesine ilişkin çalışmalar yapmaktadır. Bu hassas ve ciddi konuda sorumluluklarını yerine getirmek noktasında merkez ve taşra birimleri şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunmasında ilgili tüm mevzuatın gözetilerek söz konusu faaliyetlerin etkili ve süratli biçimde yürütülmesini esas almaktadır. Söz konusu hassasiyetlere yönelik temalar Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bulunmaktadır.

Bu itibarla savaş, göç, deprem, salgın hastalık gibi afet ve acil durumlarla mücadele dönemleri de dâhil olmak üzere şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması için sunulan hizmetlerin devamlılığı esas alınarak bahsi geçen hususlar doğrultusunda aşağıdaki esaslara riayet edilmesi gerekmektedir.

GENEL ESASLAR

- 1) Bakanlığımız taşra teşkilatındaki bütün yöneticilerin okul/kurumlarda şiddetin önlenmesine yönelik mevzuatın etkin şekilde uygulanması hususunda ilgili birimlerce hizmet içi eğitime tabi tutulması, bu kapsamda hizmet içi eğitim uygulama planı oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve sonuçlarının ilgili birime gönderilmesi,
- 2) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonunca illerindeki okul/kurum ortamlarında şiddete neden olabilecek risk faktörlerinin tespit edilerek öncelikli risk faktörlerine ve/veya şiddetin etkilerine yönelik gerekli tedbirlerin alınması,
- 3) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonunca okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ile rehberlik ve araştırma merkezlerinin (RAM) rehberlik ve psikolojik danışma (RPD) hizmetleri bölümünün yıllık çalışma planında şiddetin önlenmesine yönelik faaliyetlere yer verilmesi,
- 4) RAM'ların sorumluluk bölgesinde rehber öğretmeni olmayan okullarda, RPD hizmetleri bölümünün yıllık çalışma planında yer alan şiddetin önlenmesine ilişkin faaliyetlerin yürütülmesi,
- 5) RAM'ların RPD hizmetleri bölümü yıllık çalışma planında şiddetin önlenmesine yönelik faaliyetlere yer verilmesinin ve çalışmaların kurum müdürlüğüne e-Rehberlik sistemine işlenmesinin sağlanması,
- 6) Okul/kurum müdürlüğüne okul rehberlik ve psikolojik danışma programında şiddetin önlenmesine yönelik faaliyetlere yer verilerek çalışmaların e-Rehberlik sistemine işlenmesi,
- 7) Okul/kurum içinde ve dışında güvenliği sağlamak amacıyla okul/kurum yönetimince gerekli tedbirlerin alınması ve ilgili kurum/kuruluşlarla iş birliği yapılması,
- 8) Okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile RAM'ların şiddetin önlenmesine yönelik yürüteceği çalışmalarda uygun koşulların ve personel desteğinin sağlanması,
- 9) Okul/kurum müdürlüğüne eğitim ortamlarında şiddete neden olabilecek risk faktörlerinin tespit edilerek öncelikli risk faktörlerine ve/veya şiddetin etkilerine yönelik gerekli tedbirlerin alınması,
- 10) İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile imzalanan ve 1/7/2022 tarihli ve 53167239 sayılı yazı ile iletilen "Çocukların Eğitim Süreçlerinin Güvenliğine İlişkin Koruyucu ve Önleyici Hizmet ve Tedbirlerin Artırılmasına Yönelik İş Birliği Protokolü" doğrultusunda; okul/kurum müdürlüğüne okul güvenliği ile ilgili tespit edilen öncelikli durumların ivedilikle üst birim ve kolluk kuvvetlerine bildirilmesinin sağlanması,
- 11) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 24/5/2024 tarihli ve 11292243 sayılı yazısı doğrultusunda; hakkında koruma ve bakım tedbiri olup ilgili Bakanlığın hizmet modellerinden yararlandırılan çocukların ihmal ve istismarına ilişkin tespit ve ihbarların, kolluk kuvvetleri ve adli merciler ile birlikte eş zamanlı olarak aynı Bakanlığın il müdürlüklerine de bildirilmesinin sağlanması;
- 12) Okul-aile iş birliğini güçlendirerek şiddetin önlenmesinde velilerin desteğini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması,
- 13) Yapılacak olan çalışmalara araç-gereç, ulaşım ve bütçe ile personel desteğinin verilmesi,

UYGULAMAYA İLİŞKİN HUSUSLAR

- 1) Şiddetin önlenmesine yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarını teminen;
 - a) Okul/kurumlarda öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğretmen-aile, aile-öğrenci arasında şiddet, zorbalık ve saldırgan davranışların kabul edilmeyeceğinin temel bir anlayış olarak kazandırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi,

- b) Dijital ortamlarda çocukların güvenli alan becerileriyle sanal okuryazarlıklarının geliştirilmesi ve gerçek sosyal ortama dijital/siber alan kaynaklı olumsuz davranışların aktarımının önlenmesi için gereken çalışmaların yaygınlaştırılması,
- c) Özellikle pansiyonlu okullarda görev yapan yönetici, belletmen ve yardımcı personele, şiddetin önlenmesi kapsamında bilgilendirme ve farkındalık eğitimlerinin yaygınlaştırılması,
- d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonunca şiddetin önlenmesine ilişkin mahalli hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi için ilgili birimlerle iş birliği yapılması,
- e) Okul/kurum müdürlüğünce şiddetin önlenmesi amacıyla eğitim kurumu içinde ve dışında sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlerin yaygınlaştırılması,
- f) RAM'lar tarafından sorumluluk bölgelerinde rehber öğretmeni olmayan okullarda şiddetin önlenmesine yönelik farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi,
- g) Okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinde görev yapan rehber öğretmenlerin okul/sınıf risk haritaları doğrultusunda şiddetin önlenmesi amacıyla yönetici, öğretmen, öğrenci, veli, yardımcı personel ve diğer personele yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarını yürütmesi,
- h) Tüm okul/kurumlarda özel eğitim ihtiyacı ile geçici koruma statüsü gibi özel ilgi gerektiren durumları olan öğrencilerin akranları ve çevreleriyle sosyal uyumlarının artırılması; bu öğrencilerin önemli gün ve bayramlarda bir araya getirilerek ortak değerlerde buluşturulması; böylelikle kültürel, millî ve manevi değerleri ön plana çıkaran çalışmalara yer verilerek şiddetsiz bir toplumun inşası için farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının yürütülmesi,
- ı) Tüm okul/kurumlar tarafından sevgi, saygı ve birlikte yaşama kültürünü güçlendirmeye yönelik çalışmaların artırılması,
- j) Farkındalığı artırmak amacıyla tüm okul/kurumlarda yürütülen şiddeti önlemeye yönelik çalışmalarla ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesi,

2) Psikososyal destek çalışmalarını teminen;

- a) Şiddetin önlenmesine yönelik yürütülen psikolojik destek çalışmalarının 14/8/2020 tarihli ve 31213 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi doğrultusunda yürütülmesi,
- b) Okul/kurum müdürlüğünce şiddete maruz kalan ve/veya şiddet uygulayan öğrencilerin psikolojik destek çalışmaları doğrultusunda rehberlik ve psikolojik danışma servislerine ve/veya RAM'lara yönlendirilmelerinin sağlanması,
- c) Şiddet mağduru ve/veya şiddet uygulayan öğrencilerin ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilmesi,
- d) Okul/kurum yöneticilerinin "Çocuğun yüksek yararı" ilkesi gereğince kolluk kuvvetleri tarafından aile içi şiddete konu olaylarda vakanın özelliğine göre ailedeki çocukların eğitim hayatı, psikolojisi, sosyal yaşamı, ebeveynleri ile ilişkisi vb. konulara ilişkin olarak 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında gerekli tedbirlerin alınması hususunda yetkili makamlarla iş birliği içerisinde olması,
- e) Sağlık Bakanlığının 2012/20 sayılı Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) Genelgesi hükümlerine göre sorumlu olunan alanlara yönelik etkin çalışmaların yürütülmesi,

f) Yöneticilerin ve öğretmenlerin okul/kurumlarda vuku bulan şiddet olaylarına yönelik üst makama ve kolluk kuvvetlerine bildirim yükümlülüğü, çocuk hakkı ihlali ve disiplin suçları ile ilgili hususlarda bilgilendirme faaliyetlerinin yürütülmesi,

3) Tedbir kararları kapsamında yürütülen çalışmaları teminen;

a) 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliği gereğince aile içi şiddet mağduru olan ve hakkında eğitim ve danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuklara yönelik tedbir sürecinin gizlilik esaslarına göre yürütülmesi,

b) 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile 26/7/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre şiddete uğrayan çocuklar ile risk altındaki kadınların yanında bulunan çocukların eğitim ve öğretime devamlarının sağlanması amacıyla; durumlarını belgelendirmeleri koşuluyla kontenjan şartı aranmadan ve ulusal adres veri tabanındaki adreslerine bakılmaksızın istedikleri okula nakillerinin gizlilik esası ile gerçekleştirilmesi ve bu hususta Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ile iş birliği yapılması,

c) 6284 sayılı Kanun kapsamında ortaöğretim düzeyindeki nakiller ile kademeler arası geçişlerde şiddet mağduru öğrencilerden il-ilçe öğrenci yerleştirme ve nakil komisyonu durum bildirir belge ile başvuranların nakil ile kademeler arası geçişlerinin gizlilik esası ile gerçekleştirilmesi,

d) Şiddet mağduriyeti sebebiyle kadın konukevinde kalan kadınların çocuklarının, Bakanlığımıza bağlı okul öncesi eğitim kurumlarından ücretsiz olarak yararlanabilme durumunun gizlilik esası gözetilerek yürütülmesi;

4) Şiddetin önlenmesine yönelik yaygın eğitim çalışmalarını teminen;

a) Şiddetin önlenmesine ilişkin hayat boyu öğrenme kurumlarındaki mevcut kurs programlarının yaygınlaştırılması için ilgili birimlerle iş birliği yapılması,

b) Şiddetin önlenmesi kapsamında Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü uhdesindeki aile eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve Bakanlığımızca hazırlanan aile eğitimi programlarından yararlanılması,

c) Açık öğretim okullarına kayıtlı öğrencilerin RPD hizmetlerinden yararlanmasına yönelik halk eğitimi merkezlerince tedbir alınması ve gerektiğinde RAM'lara yönlendirmenin sağlanması,

d) Eğitim çağı dışında kalan vatandaşların halk eğitimi merkezlerince yürütülen eğitimlerle okuryazarlık düzeyinin, farkındalık ve bilgi/becerilerinin artırılmasının sağlanması,

5) Şiddetle mücadelede kurumlar arası etkin izleme, koordinasyon ve iş birliğinin geliştirilmesini teminen;

a) Şiddetin önlenmesine yönelik yürütülecek çalışmalarda ilgili kurum ve kuruluşlar ile üniversiteler arasında iş birliği yapılması,

b) Çocukların Eğitim Süreçlerinin Güvenliğine İlişkin Koruyucu ve Önleyici Hizmet ve Tedbirlerin Artırılmasına Yönelik İş Birliği Protokolü hükümleri doğrultusunda; il/ilçelerde kurulan Yürütme Kurulu'na etkin katılım sağlanarak güvenli okul ortamının oluşturulması,

- c) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonu tarafından her eğitim öğretim yılının eylül ve haziran aylarında yapılan toplantılarda şiddeti önlemeye yönelik çalışmaların izleme ve değerlendirilmesinin yapılması,
- d) Okul/kurum müdürlüğünce şiddetin önlenmesine yönelik çalışmaların okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu koordinasyonunda yürütülmesi,
- e) RAM'lar tarafından, sorumluluk bölgelerinde şiddetin önlenmesine yönelik araştırmalar yapılması ve sonuçlarının Bakanlığımız Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne iletilmesi,
- f) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları kapsamındaki yıllık faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi,
- g) İl millî eğitim müdürlüklerince "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu"na katılım sağlanarak şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerin etkin şekilde yürütülmesi,
- h) Aile eğitimi çalışmaları kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile gerektiğinde iş birliği çalışmalarının yürütülmesi.

Bu Genelge ile 24/3/2006 tarihli ve 2006/26 sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi ve 21/1/2009 tarihli ve 2009/09 sayılı Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Genelgesi yürürlükten kaldırılmıştır. Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda, okul/kurumlarda eğitim-öğretimin güven ortamında yürütülebilmesi ve şiddet içeren davranışlara mahal verilmemesi esastır. Belirlenen görev ve sorumlulukların titizlikle yerine getirilerek uygulamada herhangi bir aksaklığa meydan verilmeden güvenli okul ortamlarının oluşturulması için gereğini önemle rica ederim.

Yusuf TEKİN
Bakan